בסוד שיח

מה שגולדה כן הבינה

מעולם לא דלף והצה רב מדינונים שותקי־מו ב"מטבחה" של ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר. היה זה "מטבח" של מקרבים נאמנים בלבד, שכר נסו בקביעות על־ידה כדי להבין את ישיבת המ־שלה והקיבוה או לגבש עמדה בסוגיות שעמדו על סדר היום. היה זה הפרשן המדיני של "מעריב", יוסף תרזי, שעודכן מדי פעם באומר באוזני "מס־בוד" מפורסם, אך היה זה עידכון ב'בל יגיד', אם כי זה אינפור לו לסמן מגמות בדפוסיותיו המדיניות, שהיו האורים והתומים של כל השגרירויות הזרות בישראל.

ויהי היום וח"כ הרב מנחם פרוש נועד לפגישה עם יועצה הקרוב של גולדה מאיר, הלא הוא יעקב הרצוג ז"ל. עד היום לא בירדתי עם הרב פרוש אם היתה זו פגישה מקרית או מתוכננת.) משיבא ממנה בא לקראתו העיתונאי דן מרגלית, אז כתב מדיני של עיתון "הארץ". בין השניים, שהיו ידידים, התפ־תחה שיחה שבמהלכה הרב פרוש חילק עם דן מר־גלית את תוכן השיחה עם יעקב הרצוג ומה גם שהיה עוד נרגש מאוד מהדברים ששמע. למיטב זכ־רוני מרגלית נתבקש או שלא לפרסם דבר מתוכן השיחה והוא שמר את הבטחתו. לא מעט "סקופים" שמע מרגלית באותו ערב, והחשוב שבהם: "גולדה אומרת שאם יש כוונה להחזיר שטחים או קרוב לכך יש ללכת אל העם ולשאול דעתו בבחירות".

מרגלית כתב באותם ימים (הניח תפילין, אכל כשר והלך עם בנותיו בליל־שבת לבית הכנסת. לעתים הצטרף אליו אחד אולמרט) מצא לנכון לספר לי על השיחה הזאת ותוכנה, ומכיוון שקליו נאמר לפרסם רק עליו, סיכמתי אתו שאפרסם את הקטע על "הצורך בבחירות לפני החזרת שטחים".

ואכן, בעמודו הראשון של "הצפה", למחרת, על כמה כותרים, התפרסמה הכותרת ברוח הדברים הנ"ל. הידיעה צוטטה ברדיו ובאמצעי התקשורת האחרים וגולדה מאיר ע"ה יצאה מכליה הכיצד הגיעה ידיעה כזאת לעיתונות ועוד לעתון "הצפה". היא טילפנה לביתי ולצערי לא הייתי בבית, אבל את השיחה בסגנון גולדה מאיר קיבלתי בישיבת הנהלת המפ"ל שהתקיימה באותו שבוע בבניין ה"קסטל" ברחוב אבן גבירול בתל־אביב. הגב' מאיר היתה אורחת של הנהלת המפ"ל והיא מזר מאוד גלשה לכותרת שפרסמה בעתון "הצפה". מסתבר שהיא חשדה כי יצחק רפאל ז"ל עמד מאחורי הפ־רסום וכי הוא יום ידיעה ספקולטיבית לצ־ריהאר־שים. "שנים אנשים שאצה להם הדרך להיכנס לממשלה הם רוצים בחירות ובאים עם כל מיני ס־פורים על מה שאמרתי ולא אמרתי". לא עלה על דעתה ולא תלמה כלל כי מקור הידיעה הוא בלשכ־תה וכי יצחק רפאל כלל לא היה בסדר הענין. למרות יחסי הקרבים עם יצחק רפאל לא סיפרתי לו כיצד הגיעה הידיעה לעיתון "הצפה" למרות שהוא היה בין הנפגעים בעקיפין מפרסומה. אי־שיק, חשתי גם אני שלא בנוח מ"הידידה" של גול־דה מאיר עלי, משום שהייתי מלא הערכה כלפיה על עמדתה ש"אין להחזיר שטחים ללא בחירות" והידיעה נכתבה ברוח זו. נאגב, היה זה המסקר הרא־שון בעבודתי העיתונאית שבו חשבתי אך דק לפר־סה כלפי נשוא הידיעה, והצד השני חשב ברוק־השון. המסקרה האומרן היה לפני מספר שבועות כאשר פרסמתי בשבת זה על הילול השבת ביום טוב ר"אש השנה ב'תנובה'. קראתי מאמר של הרב ואב וייטמן בו הוא מזהיר נגד המשך חילולי השבת בר־שרות (לא בחלילה) וביקשתי לתת לו קצף בעניין זה וזכיתי ממנו לשפוך מים צוננין. קודה.)

בכל מקרה, הידיעה שפרסמה בשעתה היתה אמינה בכל פרשיה ומקור הידיעה היה מעל לכל ספק ספיקה. ראש ממשלת־ישראל ראו הבינה בש־כלה הישר, כי גם אם מצע מפלגתה מאפשר ויתר־רים על שטחים במסגרת של הסכם שלום, מן הראוי שכאשר הלכים לעשות צעד קשה שכזה, לקיים בחירות ולקבל את אמון העם, שהרי הלכים לע־שות מעשה איום ונורא: לעקר אנשים מבתיהם.

ראש הממשלה הנוכחי, אריאל שרון, שחור באר תרינה לכזר מהצבתו האידיאולוגי, מפא"י לשעבר, מבקש ליטול לעצמו זכויות שעומדות בסתייר לכל הליך דמוקרטי אמנשי תקין, שהרי הוא, לא כקודמיו בשמאל, שלל מכל וכל ויתור על אישהו ישוב בגוש קטיף. הגב' מאיר שויתרה על שטחים היו בבסיס תפיסתה האידיאולוגית – לא עלה כלל על דעתה לממש רעיון זה בפועל ללא בחירות כלליות.

השוטרים אינם מתפתים לכסף

באחרונה ניסו לגייס שוטרים ושוטרות ממשר־רת התנועה להשתלב ביישום תוכנית ההינתקות הרשעה.

על־פי עדויות מהימנות הוצע לשוטרים 2500 ש"ח נטו נוסף על משכורתם החודשית. כמו־כן יקר צר באותה תקופה, שבוע העבודה ל־4 ימים בלבד.

למיטב הידיעה לא היתה היענות לפיתויים הכ־ספיים ולשבוע העבודה המקוצר לפחות במחצי אחד המוכר לי. השוטרים בשיחות ביניהם מזועזעים מה־רעיון של גירוש יהודים מבתיהם על ילדיהם וטפם והם רואים בעצם הפיתוי הכספי משום השחתת המידות.

יצויין, כי השוטרים הללו אינם אמורים לעבוד ישירות בפינוי התושבים אלא לסייע לגרעין הקשה של השוטרים שיעקרו את התושבים מב־תיהם.

תפילת האדמו"ר נגד העקירה

חובשי כיפות סרוגות שנקלעו לתפילת־שבת בבית מדרשו בירושלים של האדמו"ר מטולנה, רבי יצחק מנחם ויגבדג שליט"א, הופתעו לגלות שזאר רמו"ר נושא שתי תפילות שאינן מקובלות בדרך כלל בבתי המדרש של הציבור־החרדי. האחת מי שבירך לחיילי צה"ל (בנוסח מיוחד) ותפילה נגד עקירת יישובים בארץ־ישראל וירהודים מבתיהם.

האדמו"ר שליט"א הוא תלמידו המובהק של האר רמו"ר מגור בעל "פני־מנחם" וזוקללה"ה שהיה כי־רוע בעל תפיסת־עולם תורנית־מנית.

האדמו"ר מטולנה עומד לצאת את הארץ לרא־שונה, כדי להשתתף בתגיגת סיום הש"ס בלונדון. האדמו"ר מקובל גם על החסידים וגם על הליטאים והפילוג שחל כאן בינייהם סרם הרעיל, תודה לאל, את האחידה בברית־מנים.

הרוגוצ'ובי

בי"א אדר א' חל יום ההסתלקות של "גאון הגאונים", שר התורה, רבי יוסף רוזין זצ"ל, המכונה: "הרוגוצ'ובער".

סמוך ונראה לתאריך הזה יצא לאור ספר ביאורים על הרוגוצ'וביער הנושא את השם "הרוגוצ'ובי", פרי עבודת איסוף ומחקר של הסופר החסידי ברוך הכשרונות, הרב יאיר בר חיכוב.

חזקה שלא היה ארכיון ולא היתה סיפוריה שהרב ברוכוב לא הפר בהם כדי לאתר חומר כלשהו על הרוגוצ'ובי והוא עשה מלאכתו נאמנה כלפי הקוראים וכלפי נשוא הספר.

מובאים כאן כמה קטעים קצרים מתוך הספר (392 עמוד) ולאו דווקא המרתקים שבהם משום היותם רבי מלים.

איפה השכל?

אחד מהפרופסורים המלומדים ביותר באותם ימים ברוסיה חשק להכיר ולדאות אחד מגדולי ישראל הדרי־מי הסמוך מהעם הרוסי. לאחד בירודים ושאלות אצל חבריו היהודים הפנו אותו כולם לכיוון אחת: הגאון מרוגוצ'וב.

אותו מדען אכן הגיע למקום מגוריו של הגאון ברוויגסק, וכאשר נכנס לחדרי של הרוגוצ'וב, עסק הגאון בדיבוק בסוגיה תלמודית תוך שהוא מהלך בחדר אנה ואנה.

הפרופסור שהיה גבה קומה הביט בגאון נמוך הקומה והצנום ומפיו נפלטה קריאת הת־פעלות: "אה אה". תוך כדי כך פנה הגאון אל הפרופסור ואמר לו: "מה חושב הגרץ שהשי כל נמצא כאן (החזוה הגאון כלפי חזהו של אותו גוי), השכל נמצא כאן (והצביע על ראשו)"...

"מנצח" בויכוח

הגאון ובעל ה"אור שמח" התיוחסו בסוגיה מסובכת. זה בונה וזה סותר, זה מייישב וזה מפרק, ולא יכלו להגיע לעמק השווה: בשום אופן.

באחד משלבי הויכוח התדיני הציע הגאון ל"אור שמח" לצאת לרחוב לפגוש את אחד מבעלי הבתים מאנשי העיר ולשאול את דעתו בסוגיה הנידונה.

מאחר שידע ש"דעת בעלי־בתים הפך דעת תורה", הדי אם ינקוט אותו בעל־בית כדעת אחד מהצדדים, או אז ידע הצד השני כי הצדק עמו, כי הדי דעתו דעת תורה היא.

ה"אור שמח" קיבל את הדעיון בשמחה והשניים יצאו לרחובה של עיר. הם עיכבו לרגע את ההלך הראשון שנקרה בדרכם, הציעו באחריו את בעייתם ושאלו את דעתו בפירוש הסוגיה.

האיש הדהר מעט ואמר שדעתו נוטה לפרש באופן מסוים שהלם את הדעה שהביע קודם לכן הגאון הרוגוצ'וב. ויק נדלק בעיניו של ה"אור שמח" שכן על פי אותו עיקרון אותו קבעו בהתבסס על כך ש"דעת בעלי־בתים הפך דעת תורה", הדי שהצדק היה עם ה"אור שמח". אולם הרוגוצ'וב נענה בו במקום ואמר:

"הדי היום הוא יום שישי, וידוע מאמר הגמרא שמי שהלך ברחוב והזיק בערב שבת בין השמשות פטור מלשלם, מפני שמותר לו לרוק. מכאן – שמחשבתו ודעתו של אדם מבר לבלת עליו שכן שרוי הוא בעיניני השבת הקרבה. יוצא אם כן שמחשבתו אינה מחשבתו המקודית והאמיתית". וסיכם הגאון: "הדי שהיעה שהשמיע אותו בעל הבית אינה דעתו האמיתית, אלא ההפך ממנה, ולכן הוא סובר כמותך, הדי דעת בעלי בתים הפך דעת תורה – ואם כן הצדק עמי".

הגאון הרוגוצ'וב נדע כאחד מגדולי משיבי התשובות ההלכתיות בדורו. בכל יום, במשך עשרות שנים, היה הגאון מקבל עשרות רבות של מכתבים רצופים בשאלות הן לעיון והן למעשה בכל מקצועות התורה. על כולם הקפיד הגאון לענות היה משיב לשר לחיו עוד באותו היום.

תשובותיו נכתבו בדרך כלל בקצרה על גבי גלוית דואר. ללא תארים, וכולם בקצרה, כאשר מיד עם פתיחת המכתב נחשף הקורא לאלפי מדאי המקומות, ל"עיניים" בדברי הג־מרא והרמב"ם.

רק כדי להבין את תשובותיו של הגאון היה נצדך אותו אדם להיות למדן גדול ותל־מיד חכם עצום. פעמים רבות, רק על מנת למענה את ה'מראי מקומות' וחקשר לסוגיה הנידונה נצדך מקבל האגרת לשעות רבות של עיון מעמיק, ואילו הגאון עצמו כתב את תשובותיו, כמו את חידושיו, במהירות עצומה, עד שדומה היה לעין הרואים כי התשובות נכתבות כלאחד יד.

בני ביתו של הגאון מספרים כי על שולחן עבודתו בביתו היו מונחים תמיד עדמות של גלויות דואר. כאשר סיים לכתוב גלויה אחת, היה שולחה מיד על ידי השמש לשלשלה בתיבת המכתבים, כי לא רצה הגאון להשהות אף לא רגע אחד את התשובה לשואל בדבר ההלכה.

נהג היה הגאון בתום תפילת שחרית לשבת על כיסאו ולענות לשאלות המתפללים. באחד הימים כשניגש אל הגאון בשעה זו באי בית המדרש, הבחינו בכך צמד יהודים, שלא היו מוהרים בתודה ומצוות, בלשון המעטה. השניים רצו להיות "כמו כולם" ולשאול את הגאון שאלה הלכתית, תהיה אשר תהיה.

הם ניגשו אל הגאון ובפיהם שאלה: "אבינו עליו השלום נפטר לא מכבר, ורצים אנו לדעת כמה זמן מתיבים אנו לעבור לפני התיבה ולומר את הקדיש לעילוי נשמתו?"

הגאון שהבחין בהם כי עדיין לא סרחו כלל לגשת להתפלל לפני העמוד, השיב להם בעוקצנות מתנכרת:

"בפשטות, על פי ההלכה, מתירים לעשות זאת י"א חודש, אך לכם אומר כי חייבים אתם לנהוג בכך שנים עשר חודש, ולו בגלל שדבר זה יגרום לכם להגיע לבית הכנסת במשך חודש נוסף..."

שיבוש טכני

לאחר ההגהה חל שיבוש בטקסט באנגלית שפרסם במדור זה בשבוע שעבר. זאת, כתוצאה מתקלה טכנית בהעברת החומר בין שני מחשבים. עם הקוראים הסליחה. בכל מקרה, התרגום שפורסם היה נאמן למקור.

schiffs@013.net.il